

УДК 007 : 304 : 070

Скрипка А.І.¹

¹ студ. гр. СНЗ-311м НУ «Запорізька політехніка»

ФУНКЦІЇ САТИРИ В СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНОМУ МЕДІАПРОСТОРИ

В умовах скорочення громадянських прав і свобод політична сатира, політичний гумор є затребуваними комунікативними стратегіями не тільки серед освіченої частини суспільства, освіченої аудиторії, але й широкої громадянської спільноти.

На думку Володимира Паніотто, директора Київського інституту соціології, політична сатира є популярною, оскільки можна констатувати заполітизованість українського суспільства (в Україні 67% громадян цікавляться політикою), також популярність політичної сатири пояснюється політичною боротьбою, яка завжди присутня у коридорах влади високого політикуму. У зв'язку з цим доволі актуальним постає питання про особливості функціонування сатиричного дискурсу у сфері соціально-політичних комунікацій. Потрібно зауважити, що поодинокі розвідки, присвячені вивченню засобів та форм сатири, зокрема в українській пресі, з'являлися у науковому полі вітчизняного журналістикознавства, наприклад монографія Н. Зикун [3]). Також предметом наукової уваги українських вчених ставала природа політичного гумору (С. Денисюк [1]), його

функціональна специфіка у розважальному контексті на прикладі періодичних видань та медіаплатформ 1993 – 2018 рр. (публікація у співавторстві О. Дзикович і О. Рибкіної [2]). Однак, новітні формати соціально-політичних комунікацій (авторські програми, блоги) залишилися поза науковим полем сучасного журналістикознавства. Метою нашої роботи є аналіз функцій сатири у соціально-політичному медіапросторі на прикладі авторських політичних проєктів Романа Вінтонова «Телебачення Торонто» і Богдана Амосова «Без кісток».

Сатира є особливим способом художнього відображення дійсності, який передбачає гостре осудливе осміяння негативного. Сатира носить викривальний характер і спрямована проти соціально шкідливих явищ, проти негативних явищ, зокрема, у політиці, має гострий, непримиренний характер. За слушним зауваженням співредакторів «Літературознавчого словника-довідника», основою сатиричної типізації є художня гіперболізація, а також шарж, гротеск [5, 611-612].

Одна із функцій сатири у соціально-політичному медіапросторі полягає у тому, що сатира виступає найбільш дієвим засобом впливу на адресата з метою одержання бажаного емоційного впливу на споживача інформації. Прослуховуючи або переглядаючи сатирично-політичні програми, адресат не просто отримує інформацію. Наприклад, автори сатиричних політичних проєктів і політичних програм Богдан Амосов («Без кісток») та Роман Вінтонов («Телебачення Торонто») також звертаються до емоцій аудиторії, репрезентуючи своє ставлення до конкретної політичної події, політичної проблеми, або відомої в політиці людини з метою створення інтересу, щоб заінтригувати і розважити. У даному випадку слухач/глядач не стільки зацікавлений в отриманні новин, скільки у відчутті яскравих емоцій.

Авторські програми Богдана Амосова і Романа Вінтонова, присвячені сучасним політичним реаліям, індивідуалізують подачу інформації, репрезентують власну авторську думку на події, що відбуваються, надають можливість обговорювати важливі політичні проблеми/події в межах одного дискурсу. Задля формування невпинного інтересу до актуальної/поточної політичної інформації автори політичних програм «Без кісток» і «Телебачення Торонто» використовують відповідний комунікативний фон знань, а також мовно-стилістичні одиниці критико-комічного характеру. Вони звертаються до традиції обігравання несумісних понять, а також комізму, сатири і сарказму.

Сатиричний дискурс політичних програм Богдана Амосова і Романа Вінтонова формується унаслідок не просто перевертання загальноприйнятих норм щодо ставлення до тих, чи інших політичних подій, але й невід'ємною складовою є оціночний елемент. Сатира у соціально-політичній комунікації виступає не просто видом комічного, у якому важливе значення виконує

естетичний аспект. Головним завданням сатири стає критика, викриття, осміяння соціально-політичних явищ.

Як слушно зауважує Я. Ковалевська, метою «...сатирико-саркастичного дискурсу є подання соціальних явищ, подій, новин з певним оціночним посилом та переконання адресата повідомлення у справедливості позиції автора» [4, 132].

Домінантною функцією сатирико-саркастичного дискурсу в соціально-політичній комунікації є опис політичних явищ, подій, висвітлення новин з певною оцінкою. Завдяки сатиричному дискурсу програми мають розважальний характер із гострою критикою сучасних політичних подій і проблем, відомих політичних осіб через гіперболізацію їх людських рис або політичних вчинків з метою критики та висміювання, що робить їх більш зрозумілими і наближає до звичайної пересічної аудиторії.

Таким чином, проаналізувавши політичні авторські проєкти Романа Вінтюнова «Телебачення Торонто» і Богдана Амосова «Без кісток», серед головних функцій сатири в соціально-політичному медіапросторі можна виокремити критику негативних політичних явищ, емоційний вплив на адресата інформації, репрезентацію авторської позиції журналіста.

Отже, сатиричний дискурс в соціально-політичній комунікації є фіксатором парадоксальних ситуацій та подій, пов'язаних з політичним життям країни. Відтворюючи певні політичні сюжети, події, політичні фігури у комічних, смішних формах, а також в іронічних, сатирично-викривальних аспектах, політичні медіатексти впливають на формування особистісної культури і ментальності українців, підкреслюючи свободу поглядів і оцінок, що панують в українському суспільстві.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Денисюк С. Гумор як політико-комунікативна технологія. *Політологічний вісник*. 2011. Вип. 57. С. 260–268.
2. Дзикович О., Рибкіна О. Функціональна специфіка політичного гумору у розважальних медіаформатах. *Науковий журнал Львівського державного університету безпеки життєдіяльності «Львівський філологічний часопис»*. 2019. № 6. С. 66–72.
3. Зикун Н. Сатирична публіцистика Наддніпрянщини в інформаційному просторі України: становлення, розвиток, жанрово-тематичні форми : монографія. Київ : Алерта, 2015. 410 с.
4. Ковалевська Я. Медіапростір сатирико-саркастичного медіадискурсу (на прикладі американських он-лайн видань). *Вісник ХНУ ім. В.Н. Каразіна. Іноземна філологія*. 2016. Вип. 84. С. 130–135.
5. Літературознавчий словник-довідник. За ред. Р. Гром'яка, Ю. Коваліва, В. Теремка. Київ : ВЦ «Академія», 2006. 752 с.